

פרשת ויגש | עלון מס' 7

מה בין בוששה לביזיון

ג: ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבקהו מפניו:

רש"י: נבהלו מפניו. מפני הבוששה:

אל תשאל... אתמול הלכתי לבית הכנסת למעריב

הכובע שלי היה הפוך... איזה בוששות...

יש להבין, מה קרה כאן, שלפתע האחים של יוסף מתביישים??? עשרים ושתיים שנה שהם בטוחים בצדקת דרכם... הם עשו דין ומשפט, והחליטו שבדין יש להם להרוג, ואח"כ החליטו שצריך למכור אותו... ופתאום כעת כשיוסף מתוודע אליהם, הם מתביישים??? למה מה קרה??? אם הצדק איתם הוא אמור להיות גם כעת... ואם לאו אז גם בעבר היה צריך להיות איזה נקיפות מצפון???

בספר דעת תורה מבאר, שישנם שני חלקים בבוששה, יש את הבוששה העצמית הפנימית... שהיא בוששה כשאדם עומד מול רגע של גילוי אמת, כשמתברר לו על טעות, והוא בינו לבין עצמו, זה בוששה.....

לעומת זאת כאשר אדם עומד בפני השני הרואה אותו בקלקולו, זהו ביזיון... לא בוששה...

הוא אומר, כאשר אני עושה פעולה שבעיניי של אחרים היא מעשה אשר לא יעשה, זה נקרא ביזיון... כי התבזיתי בפני אחרים... הערך שלי נפגם בעיניהם... גם שוני בקוד התנהגות... לבוש מוזר... מעשים מוזרים... זהו ביזיון...

לעומת זאת - בוששה... זהו דבר שבינו לבין עצמו... אני מתבייש ביני לבין עצמי... מתבייש בעצם...

כאן כאשר האחים היו בטוחים שהם הצודקים במכירת יוסף... הם היו שלמים בצדקת דרכם... ולפתע הדברים מתחילים לחרוק כמו שהם בעצמם התחילו לחשב: **כא: ויאמרו איש אל אחיו אָבֵל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אֲחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְנוּ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת:**

אכן הייתה חרטה שלהם, אבל זה לא היה על עצם המכירה, אלא על כך שלא התחשבנו בו בהתחננו אלינו...

והנה לפתע הם רואים את יוסף שהוא חי ומושל בכל ארץ מצרים, ומתבררת להם הטעות... שלהם... חלילה לומר שהייתה להם בוששה כעין שאומרים אצלנו - איזה ביזיונות... מכרנו אותו ולא נעים לנו שכעת הוא מתגלה אלינו, ועוד כמלך... אלא יש כאן בוששה פנימית...

כאדם שעומד מול האמת נכוחה, ולכן הם נבהלו מפניו... יש לנו טעות של עשרים ושתיים שנה... כל המהלך... כל החשיבה... הכל היה טעות...

ובמדרש (ב"ר צג. ט) 'אבא כהן ברדלא אומר: אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה וכו'. יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו אחיו יכולים לעמוד בתוכחתו, שנאמר: 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו'. לכשיבוא הקב"ה ויוכיח לכל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר: 'אוכיחך ואערכה לעיניך', על אחת כמה וכמה!'

כשנתבונן, זה בדיוק מה שכתוב במדרש, כאשר אדם יעמוד מול האמת פנים בפנים... אז חוץ מאשר 'אוי לנו מיום הדין' - שבו שופטים את האדם על מעשיו... אלא 'אוי לנו מיום התוכחה' - תהיה הכרה כל כך חזקה... התוכחה תהיה לא באמירה, אלא בהכרה שלנו, מה חיינו בטעות, מה חשבנו שנכון והתברר שעשינו להפך... זאת בוששה פנימית... זו בוששה ערכית...

ומכאן למאמר חז"ל בגמרא בברכות (יב:) 'ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו' - גם כאן הכוונה מתבייש בה לא מבחינה ציבורית, אלא בבוששה פנימית שהוא מתבייש בעצם החטא, וכלפי מי חטא, זה בחינה של תשובה בדרגא כזו, של מוחלין לו על כל עונותיו... איך הייתי מסוגל לעשות דבר כזה ??? איך אני נפלתי לכזו שפלות? או לחילופין אדם שתופס את עצמו שטעה בהנהגתו כלפי מישהו או כלפי משהו... ומתבייש בפנימיות שלו... זו דרגא גבוהה...

ואולי ניגע בעוד נקודה בפסוק כתוב א: **וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנּוֹכְחִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאֵנוּ כָּל אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל אָחָיו:**

מעידה התורה שיוסף הצדיק לא יכול להתאפק, ולפני הגילוי הנורא הזה שהוא מתוודע אל אחיו בשליטה נוראית על כוחות הנפש, מוציא את כולם, את כל הנוכחים... ומדוע? כאשר יהיה כאן רגע של בוששה... רגע של תוכחה... שאף אחד זר לא יעמוד כאן... הוא לא חיפש לבזות אותם... הוא לא חיפש לסגור חשבון... הוא חיפש להתגלות... וכל זאת בינם לבינו... בינם לבין עצמם... אני יוסף... העוד אבי חי... זהו... ולא יסף... לא צעק לא גער לא ניסה לסגור חשבון... אני יוסף... את ההמשך תחשבנו לבד...

נמצאנו למידים ראשית על כוחה הבלתי מוגבל של בוששה פנימית... עד כדי מחילה על כלל העוונות... ומנגד על כוח עצום של רגע גילוי של אמת, לא לעשות את זה בצורה של ביזיון חלילה... אלא לנסות לתת לשני להבין לבד...

שבת שלום ומבורך

מי אני באמת??

**ח: ועתה לא אתם שלחתי אתי הנה פי האלקים וישמיני לאב
לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים:**

לכאורה, יש מקום להבין, איך יוסף הצדיק מעומק השפלות של עבד בבית הסוהר של מצרים, בבת אחת הופך הוא למלך?? משהו כאן דורש איזה הסבר יש כאן פער מידי גדול... יום אחד עבד, ולמחרת הוא כבר מלך?? הרי זה לא רק על איזה כסא אתה יושב... זה גינוני מלכות... זה צורה של מלך... זו הנהגה מלכותית... איך מדביקים כזה פער??

ננסה להסביר את זה ע"י משל בן זמננו...

נשיא אוקראינה... כידוע למי שידוע, הוא היה בעברו - קומיקאי.. סוג של שחקן... כן.. שחקן.. והוא גילם במשחק את הדמות של נשיא אוקראינה... והוא נשאב לתוך הדמות הזו... עמוק עמוק... עד שהוא החליט בעצם... שכן... הוא רוצה להיות נשיא אוקראינה... והוא יצא לבחירות וניצח... ברוב עצום..

כעת נשאל מי הוא נשיא אוקראינה... האם הוא נשיא שבעברו היה שחקן, או שהוא בעצם שחקן שכעת הוא גם משמש כנשיא???

וכעת כאשר רואים אותו, הוא ממש משחק את זה נפלא.. בעצם הוא מתנהל כנשיא אמיתי... למעשה מן הסתם הוא יכנס לספרי ההיסטוריה כמדינאי שהעז לצאת להילחם בדב הרוסי... מנהיג על ומדינאי דגול...

אבל אני לא מבין.. אתמול הוא היה שחקן איך פתאום הוא נהיה נשיא?? שחקן זה אחד שמציג... נשיא צריך כישורים להיות נשיא... ולכאורה יש לו את זה... כך זה נראה... אז מה, אולי הוא בעצם נשיא עם כישורי משחק?? זה בוודאי.. הוא אפ"י נוסע להיפגש עם נשיא ארה"ב, המצופה היה, תכבד.. תגיע עם חליפה ועניבה.. כיאה לפגישה עם נשיא... ו...ולא.. ממש לא... הוא מגיע עם הביגוד הצבאי... הוא כעת במלחמה... הוא משדר לעולם מסר ברור, אני כעת במבצע צבאי... אני לא חנוט בחליפה... אני במלחמה... וגם משדר מסר לאומה שלו... גם בפגישות אני איתכם... אני במלחמה יחד איתכם...

בעצם, כיום מתברר שנשיא אוקראינה היה מאז ומעולם נשיא.. הנה הוא עושה את זה בעוצמה.. לא במשחק... על מנת להגיע לזה הוא עבר תהליך של משחק... אבל האישיות שלו הוא נשיא... הוא מנהיג... ללא חת וללא מורא.. פטריוט אמיתי לארצו...

ולעניינינו, יוסף הצדיק מעת היותו לאיש הוא בחזון של מלכות... מאז החלום.. לא משנה מה עובר עליו הוא רואה בעצמו מלך.. יכול להיות שכרגע אני בכלא... יכול להיות שכרגע אני משרת אצל

אדון מצרי... אבל אני מלך... שם אני נמצא... ברגע שהוא מסיים כלא, הוא מחליק ישר לתפקיד שהוא מכין לעצמו זה שנים.. מלך... מושל...

מה זה אומר עלינו... לכל אחד מאתנו יש רגעי משחק... יש רגעים של מעשים שמבפנים דוחפים אותנו... וכשמישהו ישאל, אנו נאמר, לא זה היה משחק... זה היה בצחוק... רגע.. אתה בטוח.. שזה היה משחק???

אולי זה הפנימיות שלך באמת...

לכולנו יש איזו דמות פנימית שאנו חולמים להגשים אותה... רוצים להגשים אותה... רוצים להוציא אותה אל הפועל... אבל היא מודחקת מכל מיני סיבות... וכשהיא קופצת, זה נראה לנו איזה משחק.. אולי לא... אולי זה לא משחק.. אולי זה האני האמיתי.. וההתנהגות היומיומית שלי היא המשחק??

בספר החינוך פרשת בא מצווה טז: **ועתה בני, אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע (משלי כב ז), אלמדך להועיל בתורה ובמצות. דע, כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבתיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצות, אם יעסק תמיד בדברים של דפי, כאלו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומנהו באמנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אמנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל האדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו.**

בספר החינוך מגלה לנו יסוד בסתרי נפשנו... אחר הפעולות נמשכים הלבבות... אם אתה פועל טוב אתה פועל בכיוון מסוים לכיוון הטוב, הלב שלך נמשך לטוב.. אם חלילה אתה פועל ברע אתה מושך על עצמך הנהגה של רע... אתה תהיה רע...

דוגמא לדבר, מצאנו בהלכה שלא לאכול בעשרת ימי תשובה פת פלטר... והאדם ישאל את עצמו מה אני עושה הצגה? הרי כל השנה אני אוכל פת פלטר, מה שווה שכעת אני לא אוכל? ותשובתה בצידה, ההפך הוא הנכון, כעת זה האני האמיתי שלך... אתה כל השנה לא מעוניין לאכול פת פלטר... רק שאין לך את האפשרות... אבל בעשי"ת הנה, זה האני האמיתי שלי.. אני יותר מקפיד על עצמי...

אז כשתשאל את עצמך מי אתה באמת... ואתה מעוניין להגשים את הפנימיות שלך? תעשה פעולות בכיוון הזה... תעשה מעשים שימשכו את הלב לצאת החוצה... תוציא את האני הפנימי שלך... איך?? ע"י מעשים שימשכו אותו לכיוון הזה..

